

MEMO van college aan de raad

Datum : 27 november 2012 (binnen gekomen bij de griffie op 6 december 2012)
aan : Gemeenteraad
van : College
onderwerp : Voortgang bibliotheekbeleid
Portefeuillehouder : Aletta Hekker
Inlichtingen bij : Ingrid van Veldhuizen

Aanleiding

De memo wordt opgesteld als antwoord op een toezegging in raad van 8 maart 2012.

Kernboodschap

In maart 2012 is de bibliotheekvisie door uw raad vastgesteld en de toezegging gedaan de commissie op de hoogte te stellen van de voortgang van de implementatie door de bibliotheek Kennemerwaard.

Voorgang van het bibliotheekbeleid Bergen

Inleiding

Op 8 maart 2012 is door uw raad de bibliotheekvisie vastgesteld waarin de kaders werden geschetst voor het bibliotheekwerk in Bergen vanaf 2012. Belangrijkste pijler van die visie is de opdracht aan de bibliotheek Kennemerwaard om in tijden van een voortdurend en snel veranderend medialandschap optimaal in de basisfuncties van informatievoorziening en leesbevordering te blijven voorzien. Daarnaast is in het coalitieakkoord van mei 2012 afgesproken om te bezuinigen op de gemeentelijke subsidie. Vanaf 2014 tot en met 2016 wordt in totaal € 150.000 gekort op de huidige bijdrage van € 800.000.

Sinds het vaststellen van de visie en het bezuinigingsbesluit is een aantal stappen ondernomen om tot keuzes voor het bibliotheekwerk te komen. In juli 2012 heeft Kennemerwaard een keuzekaart voor de bibliotheek in Bergen aangeleverd waarin een aantal scenario's voor de toekomst wordt geschetst, op basis van het bezuinigingsbesluit. Op 3 oktober vond een werkconferentie plaats met deskundigen en belanghebbenden van de bibliotheek om de randvoorwaarden voor het maken van goede keuzes te verkennen. In dit memo worden kort de inhoud van de keuzewijzer en de werkconferentie geschetst. In een presentatie op 6 december zullen de uitkomsten en de keuzerichting van ons college nader worden toegelicht.

Keuzewijzer bibliotheek

In de keuzewijzer van Kennemerwaard wordt gewerkt met doelstellingen die zijn gebaseerd op de vier pijlers van persoonlijke ontwikkeling:

1. Handhaven: burgers zijn zelfredzaam. Zij moeten goed kunnen lezen en zich goed kunnen informeren. Informatievaardigheid en mediawijsheid zijn daarbij essentieel.
2. Deelnemen: burgers gebruiken de recreatieve functie van de bibliotheek en de bibliotheek als toegankelijke, laagdrempelige en neutrale ontmoetingsplek.
3. Ontwikkelen: de dienstverlening van de bibliotheek voorziet in de behoefte van mensen om zich blijvend te ontwikkelen
4. Bijdragen: de bibliotheek biedt een platform aan mensen die zelf kennis en informatie willen delen met een groter publiek.

In alle scenario's blijft voor de gehele gemeente Bergen een centrale bibliotheek bestaan van waaruit alle pijlers van persoonlijke ontwikkeling worden ondersteund. De dienstverlening van de bibliotheek wordt echter minder dan voorheen gekoppeld aan een gebouw. Waar mogelijk worden diensten met maatwerk en op locatie aangeboden. Voor de gemeente is met name de eerste pijler: handhaven, van belang. Deze doelstelling wordt nagestreefd binnen 4 type vestigingen:

- Servicebibliotheek: voor alle inwoners van de gemeente, met ruime openingstijden en een ruim aanbod;
- Doelgroepenbibliotheek: voor jeugd en minder mobiele inwoners, een jeugd- en romancollectie, beperkte openingstijden (15 uur), reservering- en afhaalservice voor alle leden;
- Jeugdbibliotheek: met een collectie voor de jeugd en beperkte openingstijden (15 uur) gekoppeld aan het onderwijs;
- Servicepunt ouderen: voor minder mobiele inwoners, met een romancollectie, beperkte openingstijden (15 uur), reservering- en afhaalservice voor alle leden.

Bij alle vestigingen wordt onderzocht in hoeverre gewerkt kan worden zonder personeel zodat de openingstijden kunnen worden verruimd. Er wordt onderzocht of een bibliotheek kan worden ondergebracht in een multifunctionele accommodatie om personeels- en huisvestingskosten te beperken.

Werkconferentie bibliotheek

Op 3 oktober jl. is in de bibliotheek van Egmond een werkconferentie gehouden over de toekomst van de bibliotheek in Bergen. Vertegenwoordigers van de wijkorganisaties en het onderwijs, vrienden van de bibliotheek, leden van de Wmo adviesraad en wethouder van cultuur Aletta Hekker gingen met elkaar in gesprek over de kansen en de dilemma's van het bibliotheekwerk en de keuzes die we moeten maken om in Bergen een levensvatbare én efficiënte bibliotheekorganisatie te behouden. De bijeenkomst werd geleid door professor mediastudies Frank Huysmans van de Universiteit van Amsterdam.

Uitgangspunten

Als introductie werd door de portefeuillehouder alvast een bescheiden voorzet gegeven over de richting waar het met de bibliotheek in Bergen op moet. Uitgangspunt is het behoud van de bibliotheek als duurzame basisvoorziening. Dat wil zeggen dat de stappen die nu ondernomen worden om de bibliotheek te ontwikkelen ook toekomstbestendig moeten zijn. Daarbij ligt de nadruk op ondersteuning van de leesvaardigheid, de informatievaardigheid en de mediawijsheid van alle inwoners van de gemeente. Vertaald naar de pijlers van persoonlijke ontwikkeling betekent dit dat de basisvaardigheden van burgers om zich te handhaven in de maatschappij centraal staan in het gesubsidieerde bibliotheekwerk. Overige diensten moeten kostendekkend worden gerealiseerd.

Gegevens Kennemerwaard

De bibliotheek presenteerde een aantal gegevens over het bibliotheekgebruik in de gemeente Bergen waaruit bleek dat de vestiging Bergen de meeste leden heeft en het best

bezoekt wordt. De vestigingen in Schoorl en Egmond blijven ruim onder het landelijk gemiddelde.

	Bergen	Egmond	Schoorl	Landelijk
Jeugd	62 %	49,1%	38,9%	65%
Leden	24%	13%	14%	24%

Resultaten van de discussie

Het “werkgedeelte” van de conferentie leverde een aantal inzichten op die bij het maken van keuzes uit de scenario's van belang zijn:

- Bibliotheken leveren een bijdrage aan de leefbaarheid in een kleine gemeenschap. Daar waar de sociale cohesie van nature groot is, is dat effect beperkt. In dat geval is het openhouden van een bibliotheekvestiging alleen zinvol als er voldoende inkomsten worden gegenereerd.
- Het openhouden van een bibliotheekvestiging in een kleine kern is beter haalbaar als er samengewerkt kan worden met andere instellingen op het gebied van huisvesting, materiaal en personeel.
- Ouders moeten er zich bewust van zijn dat 60% van de taalontwikkeling in de thuissituatie plaatsvindt. De bibliotheek kan een grote rol spelen bij de voorlichting hierover.
- De inzet van een bibliotheek bij de ondersteuning van het leesonderwijs is alleen succesvol als het een structureel en continu aanbod betreft. Twee keer per jaar een klassenbezoek of een incidenteel bezoek van de bibliotheek aan de school is inefficiënt en onvoldoende.
- Het sterk toenemen van gebruik van internet voor informatievoorziening heeft voordelen maar ook een aantal nadelen. Met name voor de jeugd is het moeilijk betrouwbare informatie te vinden. De bibliotheek kan in samenwerking met het onderwijs een rol in spelen bij het verkrijgen van mediawijsheid.
- We zitten in een overgangsfase: de opmars van e-books is niet meer weg te denken, maar je kunt boeken nog niet missen omdat er nog onvoldoende digitaal aanbod is.
- Goed bibliotheekbeleid is gebaat bij het maken van keuzes. Beter één functie goed aanpakken dan alles een beetje.

Een realistische denkrichting

Op basis van het keuzeboek van de bibliotheek en de resultaten van de werkconferentie is de volgende denkrichting voor de bibliotheek van de gemeente Bergen gekozen:

De bibliotheek van Bergen is onderdeel van Kennemerwaard met 13 vestigingen in de gehele regio en een zeer complete bibliotheek in Alkmaar waar alle leden gratis gebruik van kunnen maken. Vanuit Kennemerwaard wordt continu onderzoek gedaan naar nieuwe ontwikkelingen in het mediagebruik en de wijze waarop de bibliotheek daar het beste op kan inspelen. De digitale bibliotheek is voor alle inwoners van het werkgebied van Kennemerwaard toegankelijk. Tegelijkertijd is er nog veel behoefte aan de “traditionele bibliotheekdiensten” en is het voor kwetsbare groepen (ouderen, jeugd) te vroeg om te concluderen dat een bibliotheek dicht bij huis niet meer nodig is.

In de kern Bergen is een servicebibliotheek gevestigd die diensten levert voor alle inwoners van Bergen. Voor zover deze diensten niet aan de locatie zijn gebonden worden deze diensten aangeboden in heel de gemeente. Dat betekent dat vanuit Kennemerwaard en de vestiging Bergen maatwerkprogramma's worden ontwikkeld die op locatie kunnen worden uitgevoerd in alle kernen. Voorbeelden daarvan zijn: mediawijsheid voor ouderen in een verzorgingshuis, Boekstart via de consultatiebureaus, leesbevordering in het basisonderwijs. Er wordt onderzoek gedaan naar de vraag of en op welke wijze de bibliotheek voor alle scholen in de gemeente een structurele en continue bijdrage aan het leesonderwijs kan bieden. Voor minder mobiele volwassenen uit de gehele gemeente blijft een boekendienst aan huis beschikbaar.

In Schoorl wordt gedacht aan een doelgroepbibliotheek voor ouderen in de Blinkerd met mogelijk (afhankelijk van de kosten) een uitbreiding naar een brede doelgroepbibliotheek met een jeugdcollectie. Er wordt onderzocht of samenwerking met de Stichting Welzijn Bergen tot besparingen op de personeelskosten kan leiden zodat ruime openingstijden kunnen worden gerealiseerd. Tot de mogelijkheden behoren verder een de leestafel in het sportcafé en een digitaal centrum waar computercursussen worden gegeven door zowel de bibliotheek als de Stichting Welzijn Bergen. Bij deze bibliotheek kunnen alle Schoorlse leden van de bibliotheek boeken ophalen die digitaal of met de hulp van een bibliotheekmedewerker zijn besteld uit de catalogus van Kennemerwaard.

Ook in de Egmonden wordt de dienstverlening zoveel mogelijk gehandhaafd met dien verstande dat de omvang van de bibliotheek wordt aangepast aan de behoefte van de gebruikers. Er wordt onderzoek gedaan naar vestiging van de bibliotheek in bijvoorbeeld dorpshuis Hanswijk of een school waar samengewerkt kan worden op inhoud en efficiency. Een uitdaging in Egmond is het bevorderen van de leesvaardigheid van basisschooljeugd en het bereiken van jongeren vanaf 13 jaar. Ook in de Egmondse bibliotheek is een uitleencollectie aanwezig en kunnen de leden boeken ophalen die digitaal zijn besteld uit de catalogus van Kennemerwaard. Realisatie van de aanpassingen aan de bibliotheek van Egmond zal plaatsvinden in de periode 2015-2016.

Verdere procedure en planning

Met Kennemerwaard wordt de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van de voorgestelde denkrichting nader onderzocht en de besluitvorming voorbereid. In december vindt een presentatie aan uw raad over de voorgenomen besluitvorming plaats. De inwoners van Bergen worden met een aantal informatieavonden op de hoogte gebracht van de plannen. Definitieve besluitvorming volgt door ons college, naar verwachting begin 2013.